

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кокошко Олег Болеславович, ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ІЗ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ТВАРИНОЮ	103
Кочіашвілі Альберт Давидович, НЕПЕРЕДБАЧУВАНІ ОБСТАВИНИ В ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	107
Перейман В'ячеслав Юрійович ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМО МАЙНО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	110
Попов Євген Олександрович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ОЗНАК ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	113
Романовський Денис Сергійович, РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ЕВАКУАЦІЮ ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ ..	117
Рябченко Вікторія Олександрівна, ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я, ПРАВО НА ОСВІТУ	119
Сауляк Руслан Володимирович, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В СФЕРІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА	122
Стрілець Михайло Ігорович, ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ «ФРИЛАНСУ» У ВІТЧИЗНЯНОМУ ПРАВОВОМУ ПОЛІ	125
Халдай Ілля Віталійович, ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ТА ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСАМИ УКРАЇНИ	128
Шайхет Олена Петрівна, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	132

НА ПОЧАТКУ НАУКОВОГО ШЛЯХУ

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Берназ Вікторія Петрівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДІЛУ СПІЛЬНОГО МАЙНА МІЖ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМЦЯМИ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ	136
---	-----

Перейман В'ячеслав Юрійович

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності
081-Право, Міжнародний Гуманітарний Університет*

ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМОМЕ МАЙНО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття 177 ЦК України серед об'єктів цивільних прав називає майнові права, які відповідно до ч. 2 статті 190 ЦК України визначаються речовими правами. Як зазначає В. Васильєва, майновим правом має визнаватися міра можливої поведінки уповноваженої особи, змістом якої є претендування на вчинення зобов'язаною особою дій щодо передання об'єкта та утримання третіх осіб від посягання на нього. Це – право набути майнове благо у власність в майбутньому, внаслідок задоволення вимоги боржником [1, с. 240].

Широке розповсюдження договірних конструкцій щодо передачі майнових прав на нерухоме майно пов'язане певною мірою зумовлене необхідністю врегулювати цивільно-правові відносини, які виникають між інвестором і забудовником. Згідно таких договорів інвестор після вкладання коштів в будівництво об'єкта нерухомості отримує обсяг прав на нерухомість, яка будується, а отже й певний рівень захисту власних прав та законних інтересів щодо нерухомого майна, яке буде створено шляхом будівництва [4]. Однак не слід отожднювати майнові права як об'єкти цивільних прав з правами вимоги, адже останні є лише різновидом майнових прав, не вичерпуючи їх [3, с. 22]. Слід також зазначити на похідний характер майнових прав на нерухоме майно, адже майновому праву інвестора характерний стан залежності від дій зобов'язаної особи, зв'язок із майном існує опосередковано через забудовника, а не напряму [1, с. 240].

Майнові права в науці цивільного права визнаються окремим оборотоздатним об'єктом, тобто майнові права можуть виступати об'єктом правовідносин «динамічного характеру» (зобов'язальних, спадкових тощо), які опосередковують їх перехід від одного суб'єкта до іншого і виступають складником системи правовідносин цивільного обороту [3, с. 22].

До ознак майнових прав відносять: відчужуваність майнових прав; оборотоздатність об'єктів цивільних прав; відсутність нерозривного зв'язку із суб'єктами цивільних правовідносин; можливість їх грошової оцінки, грошового виразу [5].

В умовах повномасштабного вторгнення та воєнного стану значним чином актуалізуються проблематика питання відчуження майнових прав на нерухоме майно з наступних причин:

- явище вимушеного переміщення (ВПО) та тенденція до виїзду за кордон зумовили необхідність термінового, дистанційного або представницького відчуження майнових прав на нерухоме майно;
- неодноразова проблема функціонування та доступу до державних реєстрів зумовлює проблему легалізації відчуження майнових прав на нерухоме майно;
- бойові дії та тимчасова окупація територій зумовлюють проблеми на ринку нерухомості: заморожені будівництва, зруйновані будівлі тощо;
- поширення випадків примусового відчуження прав на нерухоме майно актуалізує питання захисту прав власників майнових прав на нерухоме майно.

Географія пошкодження та руйнування майна охоплює територію всієї держави. Фактори, викликані бойовими діями – зруйноване житло, об’єкти інфраструктури, майнові комплекси підприємств тощо – зумовлюють виникнення права на захист своїх порушених прав [7], в тому числі в межах такого об’єкту цивільних прав як майнові права на нерухоме майно. Одним із головних викликів постає питання справедливої сатисфакції, яка неможлива без компенсації. Однак захист права власності ускладнюється тим, що під час евакуації з районів ведення активних бойових дій, громадяни України доволі часто стикаються із тим, що документи, підтверджуючі право власності на нерухоме майно, можуть бути втрачені, викрадені, пошкоджені або знищені. Одночасно з проблемами доступу до реєстрів існують і не поодинокі випадки відсутності навіть первинної реєстрації права власності [2].

Як зазначає В. Шелест, в період дії воєнного стану укласти договори купівлі-продажу нерухомого майна (в тому числі й майнових прав) з наступним їх нотаріальним посвідченням можливо, але лише з дотриманням законодавчих нововведень, запроваджених під час війни. На думку науковиці, оскільки протягом дії воєнного стану є можливість укласти договори купівлі-продажу зважаючи на законодавчі обмеження, сторонам варто одразу під час укладення такого договору провести процедуру нотаріального посвідчення і

держреєстрації права власності для настання бажаних результатів за цим договором [8].

Питання примусового відчуження об'єктів права власності в умовах воєнного стану та потреби належного матеріально-технічного забезпечення Збройних сил України неодноразово піднімалися в науковому середовищі, однак примусове відчуження майна в контексті об'єктів майна, відмінних від речей (до яких відносяться і майнові права) залишилось поза науковим пошуком. Для прикладу, А. Остапенко в своєму дослідженні «Майнові права як об'єкт примусового відчуження у період воєнного стану» [6] розглядає випадки примусового відчуження корпоративних прав в умовах воєнного стану, однак невизначеною залишається доля майнових прав на нерухоме майно в контексті їх примусового відчуження.

Отже, особливості відчуження майнових прав на нерухомість як окремого об'єкту цивільно-правових відносин в умовах воєнного стану мають значний потенціал для вивчення в умовах обмеженої нормативної бази та ускладненої практики застосування чинного законодавства (дисфункція реєстрів, неоднозначність практики вилучення відповідно до санкцій тощо).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васильєва В. В. Майнові права як предмет застави та їх відмінність від суміжних категорій. *Проблеми цивільного права та процесу*. (Харків, 2018). С.238-242.
2. Відновлення документів, що підтверджують право власності на нерухоме майно. URL: <https://chigirinskaotg.gov.ua/blahodiyna-orhanizatsiia-pravona-zakhyst-informui/>
3. Гудима М. Обґрунтування парадигми оборотоздатності речових прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 7. С. 18-23.
4. Договір майнових прав: як захистити себе від подвійного продажу? URL: <https://miralex.com.ua/uk/business/dogovir-maynovykh-prav-yak-zahystyty-sebe-vid-podviynogo-prodazhu>
5. Міхно І. До питання про визначення майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/213>
6. Остапенко А. Майнові права як об'єкт примусового відчуження у період воєнного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 5. С.33-39.
7. Цибулько А. Відчуження майнових прав на нерухоме майно в умовах воєнного стану. *Юрліга*. 2024. URL: <https://jurliga.ligazakon>.

*Попов Євген Олександрович,
аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики
Міжнародного гуманітарного університету*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ОЗНАК ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

У сучасній науці існує безліч думок щодо поняття, правової природи та структури цивільної дієздатності.

Досягнення цивільно-правової науки дозволяють стверджувати, що «цивільна дієздатність як елемент цивільної правосуб'єктності — це невід'ємний правовий атрибут суб'єкта цивільного права, встановлюється законом і нею наділяються всі суб'єкти права, крім випадків, передбачених законом» [5, С. 166-174; 6, С. 28-31]. Мета цивільної дієздатності сформульована у законі та, згідно зі статтею 30 ЦК України, зводиться до «здатності особи своїми діями вступати у різні правовідносини для набуття прав, необхідних для задоволення майнових, особистих немайнових інтересів та інших потреб, створювати для себе цивільні обов'язки» [4].

Аналіз правового визначення цивільної дієздатності свідчить про те, що обсяг дієздатності фізичних осіб складається з таких видів здібностей особи: 1) здатність набувати права; 2) здатність здійснювати цивільні права; 3) здатність створювати собі цивільні обов'язки; 4) здатність виконувати обов'язки (стаття 30 ЦК України).

Отже, цивільна дієздатність та її обсяг встановлено і надано фізичним особам законодавством. Її реалізація залежить від досягнення фізичною особою передбаченого законом віку, з настанням якого особа набуває достатньої психічної та інтелектуальної здатності розуміти значення своїх дій і керувати ними. У основі цивільної дієздатності лежать як законодавчі положення, так і деякі природні якості фізичної особи: вік, психічне здоров'я. Ці природні здібності (фізич-